

A Magyar Tudományos Akadémia Fizikai Tudományok Osztályának ügyrendje

A Fizikai Tudományok Osztálya (a továbbiakban Osztály) az ügyrendjét a Magyar Tudományos Akadémiáról szóló, a 2009. évi XX. törvénnyel módosított 1994. évi XL. törvény (MTAtv), a Magyar Tudományos Akadémia Alapszabálya és az akadémiai Ügyrend alapján a következők szerint állapítja meg.

1. § Az Osztály jogállása

- (1) A Fizikai Tudományok Osztálya a Magyar Tudományos Akadémiának (a továbbiakban: Akadémia) a fizikai és a csillagászati alap kutatások és alkalmazott kutatások (a továbbiakban: a fizika) tudományos, szakmai követelményeinek érvényesítése céljából szervezett köztestületi alapegysége, amely e tudományok képviselőit foglalja magába.
- (2) Az Osztály működésével összefüggő titkársági, tudományszervezési feladatokat az MTA Titkárság Testületi Titkárság főosztályi keretében és munkajogi függőségében - szakreferens (osztálytitkár) látja el.

2. § Az Osztály tagjai

- (1) Az Osztály tagjai az Osztály tudományterületén megválasztott akadémikusok és a nem akadémikus közgyűlési képviselők.
- (2) Az Akadémia köztestületi tagjai közül az Osztályhoz tartoznak:
 - a) azok a hazai akadémikusok, akiket akadémiai tagságra az Osztály jelölt;
 - b) azok az akadémikusok, akiket akadémiai tagságra több osztály jelölt, és megválasztásuk után az Osztályhoz történő csatlakozásról nyilatkoztak;
 - c) azok az akadémikusok, akik tudományterületet változtattak, és akiket emiatt az Akadémia Elnöksége az Osztály előzetes véleményének ismeretében az Osztályhoz sorolt át;
 - d) azok a tiszteleti és külső tagok, akiket az Osztály jelölt a tagságra;
 - e) a köztestület azon nem akadémikus tagjai, akiket az Akadémia az Osztály javaslata alapján vett fel a köztestületi tagok jegyzékébe.
- (3) A hazai tudományos életben való részvétel akadályoztatását a hazai akadémikusok és az MTA doktori írásban (levélben, e-mailben) kötelesek bejelenteni az Osztály elnökének, megjelölve akadályoztatásának várható időtartamát. Az Osztály munkáját közvetlenül segítő osztálytitkár figyelemmel kíséri az Osztály tagjainak osztályületekről való távolmaradását, a közfeladatokban való közreműködését, és tartós, hosszú idejű távolmaradás esetén erről tájékoztatja az Osztály elnökét, aki figyelmezteti a tagot (levélben, e-mailben) a tartós távolmaradás várható következményeire.
- (4) Az osztálytitkár köteles a tiszteletdíj esetleges felfüggesztésére vonatkozó jogszabály és akadémiai szabályok érvényesítése érdekében a tagok által bejelentett vagy az Osztály által észlelt, egy évet meghaladó külföldön tartózkodás esetén az Osztály elnöke által tartósan távolmaradónak minősített tagok adatait az Akadémia illetékes szervezeti egységéhez továbbítani a vonatkozó akadémiai szabályozásnak megfelelően.

3. §

Az Osztály tudományterületi illetékessége, feladat- és hatásköre

- (1) Az Osztály ellátja az Akadémia közfeladataiból a tudományterületét érintő teendőket. Az Osztály önállóan, de az MTAtv, az Akadémia Alapszabálya és az akadémiai Ügyrend adta keretek közt a Közgyűlés határozatai, iránymutatásai szerint jár el, hozza meg döntéseit. Az Osztály illetékessége kiterjed mindazokra a köztestületi tagokra, akiket az Akadémia az Osztály javaslata alapján vett fel a köztestületi tagok jegyzékébe, és akiket az Akadémiai Adattár az Osztályhoz tartozóként tart nyilván.
- (2) A tudományterületét érintő országos jelentőségű kérdésekben és a társadalmi élet átfogó problémáiban a fizikát érintő kérdésekben – saját elhatározásából vagy felkérésre – elvi állásfoglalást tehet, egyedi kérdésben véleményt nyilváníthat; véleményét, állásfoglalását olyan formában nyilvánítja ki, hogy abból az Akadémián kívül állók számára is kitűnjön, hogy osztályvéleményről van szó.

- (3) Az Osztály az alapfeladatait az akadémiai Alapszabály 39. §-a alapján és azt kiegészítve az alábbi pontokban határozza meg:

A tudományos osztály

- a) figyelemmel kíséri, segíti és értékeli a tudományágban folyó tudományos tevékenységet;
- b) közreműködik az akadémiai kutatóközpontok és az ezek szervezeti egységeiként működő kutatóintézetek, valamint az önálló jogi személyű kutatóintézetek (a továbbiakban: önálló kutatóintézet) munkájának értékelésében; valamint a kutatóközpontok és önálló kutatóintézetek igazgatóinak kiválasztásához szükséges véleményezési eljárásban;
- c) számon tartja a tudományág **hazai és határon túli magyar** kutatóhelyeit, egyetemi és más tudományos műhelyeit, továbbá az ezeken kívül működő kutatókat;
- d) kapcsolatot tart a tudományághoz tartozó tudományos társaságokkal, **és együttműködési megállapodást is köthet velük;**
- e) tudományos üléseket szervez;
- f) állást foglal és véleményt nyilvánít a tudományág körébe tartozó vagy a tudományág szempontjából jelentős tudományos, tudáspolitikai, kutatásszervezési és személyi kérdésekben;
- g) kidolgozza az MTA doktora cím elnyerésének az osztályra vonatkozó követelményrendszerét, közreműködik az MTA doktora tudományos cím odaítélése tárgyában megindult eljárásokban, **ellátja az MTA doktora tudományos cím odaítélése tárgyában indult eljárásokban rá háruló feladatokat, részt vesz a döntés előkészítésében, és javaslatot tesz a döntésre;**
- h) az illetékességi körébe tartozó köztestületi tagok felvételével, besorolásával, nyilvántartásával, felfüggesztésével, lemondásával kapcsolatos feladatokat is ellátja;
- i) lebonyolítja az osztály által az AKT-ba és a Közgyűlés állandó bizottságaiba küldendő tagok jelölésének eljárását;
- j) kapcsolatot tart a határon túli magyar tudományosság képviselőivel, **a külső és tiszteleti tagokkal és** a köztestület külső tagjaival;
- k) dönt az Osztály illetékességi (feladat) körébe tartozó díjak odaítéléséről; javaslattevőként vagy véleményezési jogkörben az Osztály illetékességi körébe tartozó, de nem az Osztály által adományozott díjak odaítélésében is közreműködhet.
- l) véleményt nyilvánít a Magyar Tudományos Akadémia mint köztestület működését meghatározó alapvető belső akadémiai szabályozásokról és az akadémiai közgyűlés napirendjére tűzött előterjesztésekről;

- m) részt vesz a Magyar Tudományos Akadémia kétévenként esedékes országgyűlési beszámolójának szakmai előkészítésében;
 - n) közreműködik a külön akadémiai szabályozásokban meghatározott, az akadémikusokkal és az MTA doktoraival kapcsolatos szociális és jóléti ügyekben;
 - o) különös figyelmet fordít az egyetemekkel való együttműködésre, ezen belül elsősorban az egyetemi oktatásra és a doktori képzésre, valamint közös kutatásokat szervez;
 - p) figyelemmel kíséri a fizika oktatásával kapcsolatos kérdéseket, és szakértői állásfoglalást készít róluk;
 - q) elősegíti a fizikához kapcsolódó társadalmi jelentőségű kérdésekben a tudományosan megalapozott álláspontok társadalmi elfogadtatását;
 - r) társadalmi tevékenységét az Eötvös Loránd Fizikai Társulattal karöltve végzi;
 - s) figyelemmel kíséri a tudományterület nemzetközi helyzetét, és saját eszközeivel segíti az illetékességi körébe tartozó szakterületek részvételét a tudomány nemzetközi integrációjában;
 - t) az Akadémia elnökének vagy az Akadémiai Kutatóintézetek Tanácsának (AKT) felkérésére **vagy önálló kezdeményezésre** állást foglal és véleményt nyilvánít a tudományág területén működő akadémiai kutatóközpontok (intézeteit is magában foglaló), önálló kutatóintézetek és támogatott kutatócsoportok **tevékenységéről**, az illetékességi körébe tartozó **személyi kérdésekről** – egyebek közt az Osztály hatókörébe tartozó kutatóközpontok és önálló kutatóintézetek főigazgatói, illetve igazgatói tisztségére beérkezett pályázatokról –, az erőforrások elosztásának a tudományágat érintő terveiről. Az Osztály véleményéről az osztályelnök tájékoztatja az Akadémiai Kutatóintézetek Tanácsát, és **állásfoglalását, véleményét megküldi az Akadémia elnökének**;
 - u) az AKT-be delegált képviselője útján vesz részt az akadémiai intézetek és támogatott kutatócsoportok munkájának felügyeletében és értékelésében, rendszeresen meghallgatja e képviselő beszámolóját az AKT-ben folyó munkáról, és elvi iránymutatásokkal segíti az Osztály szakterületéhez tartozó intézetek irányítását és fejlesztését;
 - v) javaslatot tesz az MTA új rendes, levelező, külső és tiszteleti tagjainak személyére;
 - w) kialakítja az Osztály könyv- és folyóirat-kiadási politikáját, különös figyelemmel a könyvek és folyóiratok anyagi támogatására;
 - x) tagokat jelöl akadémiai és egyéb bizottságokba;
 - y) kidolgozza és elfogadja az Osztály ügyrendjét.
- (4) Az Osztály tudományos bizottságokat, doktori bizottságot, osztályközi tudományos bizottságokat, állandó bizottságokat és eseti bizottságokat hozhat létre, működtethet és szüntethet meg, továbbá meghatározza (módosítja) bizottságainak elnevezését és illetékességét.

4. § Az osztályülés

- (1) Az Osztály az osztályülésen tárgyalja meg a tudományág kérdéseit és eredményeit, valamint az Osztályt érintő közéleti, szervezeti és működési kérdéseket.
- (2) Az Osztály általában havonta, de legalább negyedévenként ülést tart (rendes osztályülés). A rendes osztályülést az osztályelnök hívja össze, napirendjére javaslatot tesz, amelyet az osztályülés nyílt szavazással fogad el. Az osztályelnök készíti elő és vezeti le az ülést. Az ülés

időpontját legalább három héttel az ülés előtt ki kell tűzni, az ülés résztvevőit a kitűzött időpont előtt legalább két héttel tájékoztatni kell róla. Az ülésen megtárgyalandó ügyek írásos anyagait legalább nyolc nappal az ülés előtt ki kell küldeni.

- (3) Rendkívüli osztályülést kell összehívni, ha azt az Osztály szavazati jogú tagjainak legalább 20%-a indítványozza. A rendkívüli osztályülés napirendjét az osztályelnök az összehívást kezdeményező tagok kérésének alapulvételével állapítja meg.
- (4) Az osztályülésre meg kell hívni az Akadémia elnökét, az Akadémia tudományterületileg illetékes alelnökét, a főtitkárt, a főtitkárhelyettesét. A doktori ügyeket tárgyaló osztályülésekre az illetékes tudományos bizottság vagy osztályközi tudományos bizottság és a doktori bizottság képviselőjét meg kell hívni. Az osztályülésről értesítést kapnak az MTA Titkárságának illetékes szervezeti egységei.
- (5) Az osztályülés kizárólagos hatáskörét az Alapszabály 39. § (4) bekezdése állapítja meg. Az osztályülés kizárólagos hatáskörébe utalt ügyek tárgyalása és a róluk való döntés meghozatala nem delegálható az Osztály tagjához, tisztségviselőjéhez vagy bármely más személyhez, testülethez.
- (6) Az Osztály munkájában szavazati joggal vesznek részt a hazai akadémikusok és a nem akadémikus közgyűlési képviselők azzal, hogy az Akadémia tagjainak megválasztásában csak a hazai akadémikusok vesznek részt, a doktori eljárásokban pedig csak a hazai akadémikusok és az MTA doktora címmel rendelkező nem akadémikus közgyűlési képviselők szavazhatnak.
- (7) Az Osztály munkájában tanácskozási joggal vehetnek részt az Osztályhoz tartozó külső és tiszteleti tagok, az Osztályhoz tartozó kutatóközpontok főigazgatói, az önálló és nem önálló jogi személy intézetek igazgatói, a fizikai doktori iskolát fenntartó egyetemek – jelenleg a BME, DE, ELTE, PTE és SZTE – fizikai intézeteinek/tanszékcsoportjainak vezetői, továbbá az ELFT küldöttje, a F fiatal Kutatók Fórumának képviselője, valamint a tudományos bizottságok elnökei és az osztályközi tudományos bizottság egy képviselője.
- (8) Azok a nem akadémikus köztisztületi tagok, akik nem közgyűlési képviselők, az osztályelnök felkérésére részt vállalhatnak az Osztály feladataiban, és részt vehetnek azokon a rendezvényeken, amelyeket az Osztály szervez.
- (9) Az Osztály az alábbi formában ülésezik:
 - a) az Osztály hazai akadémikusainak zárt osztályülése: Az ilyen ülésen a hazai akadémikusok szavazati joggal, a külső és tiszteleti tagok tanácskozási joggal vehetnek részt. Az Osztályhoz tartozó akadémikusok az új levelező, rendes, külső és tiszteleti tagok jelölésére vonatkozó javaslatukat zárt ülésen alakítják ki;
 - b) az Osztály szavazati joggal rendelkező tagjainak zárt osztályülése: Az ilyen ülésen a külső és tiszteleti tagok tanácskozási joggal vehetnek részt. Az Osztály az osztályelnököt és osztályelnök-helyettesét zárt ülésen választja meg, és ilyen ülésen tárgyalja meg az Osztály által fontosnak tartott személyi kérdéseket;
 - c) az Osztály szavazati és tanácskozási jogú tagjainak rendes és rendkívüli ülése (e kategóriába tartoznak a (2), (3) pontban meghatározott ülések): Szükség esetén az Osztály egy-egy napirendi ponthoz kapcsolódóan szakértőket hívhat meg, akik csak az adott napirendi pont megvitatásában vesznek részt (a bizottsági elnökök, főigazgatók, igazgatók, intézetvezetők helyettesével képviseltethetik magukat);
 - d) korlátozottan nyílt osztályülés: az Osztályhoz tartozó köztisztületi tagok részvételével zajló osztályülés;

- e) nyílt osztályülés: az Osztály által meghatározottak szerint széles körben nyílt osztályülés. Ilyenek azok az ülések, amelyeket az Osztály a jelentősebb tudományos események, székfoglalók, évfordulók alkalmából, továbbá az akadémiai közgyűlésekhez és a tudomány ünnepéhez kapcsolódóan szervez, szakmai előadásokkal. Az ilyen ülések programját az Osztály az osztályülésen vitatja meg és hagyja jóvá. Akadémiai tagajánlás után és a tagjelölő zárt osztályülés előtt az Osztály a tagságra ajánlottakat nyilvános tudományos ülészak keretében hallgatja meg. Az Osztály összes nyilvános programját szerepeltetni kell az MTA programnaptárában és lehetőség szerint az Eötvös Loránd Fizikai Társulat hasonló kiadványaiban. Az Osztályhoz tartozó köztisztviselői tagok nagy hányadának érdeklődésére számot tartó rendezvényeket az Osztály honlapján eseménynaptár formájában is közzé kell tenni.
- (10) Az Osztály az akadémikusi tagjelöléssel és választással kapcsolatban az MTAtv-ben, az Akadémiai Alapszabályban és Ügyrendben, továbbá az Akadémikusválasztás eljárási szabályai című dokumentumban foglaltak szerint jár el.
- (11) Az Osztály a doktori ügyekkel kapcsolatban az MTAtv-ben, az akadémiai Alapszabályban és Ügyrendben, a Doktori Szabályzatban, a Doktori Tanács Eljárási Szabályzata és Ügyrendjében, valamint jelen Ügyrend 2. sz. mellékletében foglaltak szerint jár el.
- (12) Az osztályülésről az osztálytitkár emlékeztetőt készít. Az emlékeztetőt az osztályelnök által a szavazati jogú tagok közül felkért hitelesítők hitelesítik. Az emlékeztető a következő osztályülés tájékoztató anyagának része. Az emlékeztetőket dátummal kell ellátni; az illetékes tudományterületi titkárság tartja nyilván és őrzi őket az MTA iktatási szabályai szerint. Az osztályülés emlékeztetőjébe az Osztály állandó tagjai és állandó meghívott tagjai tekinthetnek be. A zárt ülések és minden személyi kérdés anyaga bizalmas.
- (13) Azon az Osztály hatáskörébe tartozó ügyekben, amelyek sürgősségükre való tekintettel nem vihetők az Osztály elé, az osztályelnök a szakmailag érdekelt, bevonható és elérhető osztálytagokkal való konzultáció után személyesen dönthet. A döntésről az Osztályt a legközelebbi osztályülésen tájékoztatni köteles. E lehetőség nem terjed ki az Alapszabály 39. § (4) bekezdésében felsorolt, kizárólagosan az Osztály mint testület hatáskörbe tartozó ügyekre.

5. §

Az osztályelnök, az osztályelnök-helyettes

- (1) Az Osztály hazai akadémikus tagjai közül három évre osztályelnököt és osztályelnök-helyettest választ. A megbízatás idejének lejártával a tisztséget betöltők egy alkalommal újraválaszthatók, ugyanazt a tisztséget egy személy összesen kétszer töltheti be.
- (2) Az Osztály minden akadémiai ciklus vége előtt legalább fél évvel osztályelnök-jelölő bizottságot hoz létre, mely javaslatot tesz az osztályelnök és az osztályelnök-helyettes személyére. A bizottság mandátuma az új osztályelnök és helyettese megválasztásával lejár. A jelölőbizottság javaslatot tesz munkamódszerére, s ezt az Osztály rendes osztályülésen jóváhagyja.
- (3) Az osztályelnök
- a) irányítja, szervezi az Osztály munkáját;
 - b) képviseli az Osztályt;

- c) gondoskodik az osztályülések rendszeres összehívásáról;
 - d) az osztálytagok javaslataira figyelemmel meghatározza a napirendjüket, és megállapítja a meghívandók körét;
 - e) vezeti az osztályüléseket;
 - f) összehangolja az Osztályhoz tartozó tudományos bizottságok munkáját;
 - g) beszámol az Osztálynak az elnökségi ülések napirendjére kerülő kérdésekről és az Elnökség határozatairól, valamint a két osztályülés között megtett intézkedésekről;
 - h) konkrét feladatok megoldására ad hoc bizottságokat küld ki vagy referenseket jelöl ki;
 - i) megküldi jóváhagyásra az Elnökségnek az osztályügyrendet, illetve a módosításait;
 - j) tájékoztatja az Akadémia elnökét vagy illetékes alelnökét az Osztálynak a más osztályok vagy az Akadémia egésze szempontjából is jelentős tevékenységéről és állásfoglalásairól;
 - k) önállóan dönthet célszerűségi, sürgősségi okokból a 4. § (13) bekezdésében meghatározott módon olyan ügyekben, amelyek megtárgyalása nem tartozik az osztályülés kizárólagos hatáskörébe (Asz. 39. §. (4)); ilyenkor a szakmailag érdekelt bevonható és elérhető osztálytagokkal, valamint az érintett tudományos bizottságok vezetőivel konzultál; a döntésről az osztályelnök az Osztályt tájékoztatni köteles;
 - l) jegyzi a 3. § (2) bekezdésben meghatározott módon az Osztálynak a tudományterületet érintő kérdésekben tett elvi állásfoglalását, egyedi kérdésben történő véleménynyilvánítását; az állásfoglalások közzététele során az akadémiai Alapszabály 3. §-ában szabályozottak szerint járva el.
- (4) Az osztályelnök az osztály munkáját közvetlenül segítő osztálytitkár számára a tudományos osztály köztestületi működésével kapcsolatosan konkrét nyilvántartási és ügyintézési feladatokat ad. Az osztálytitkár kinevezése és felmentése az osztályelnök véleményének előzetes kikérésével történik.
- (5) Az osztályelnök a (2) bekezdésben meghatározott képviseleti jogkörében ellátott feladatok végrehajtásáról tájékoztatja az Osztályt.
- (6) Az osztályelnök évente beszámol tevékenységéről az Osztálynak.
- (7) Az Osztály elnökét távollétében az osztályelnök-helyettes helyettesíti. Az osztályülést az Osztály elnöke és helyettese távollétében az Osztály elnöke által az Osztály hazai akadémikusai közül felkért tag vezeti. Az osztályelnök tisztét tartós akadályoztatás vagy felmentés esetén ideiglenesen az osztályelnök-helyettes veszi át.
- (8) Az Osztály saját kérésére felmentheti az osztályelnököt (és/vagy helyettesét) a tisztségéből. A felmentésnél a választáskor alkalmazott szabályokat kell figyelembe venni. Az osztályelnöki, osztályelnök-helyettesi tisztség akadémiai ciklus közben történt megüresedése esetén az Osztály mihamarabb új osztályelnököt, illetve osztályelnök-helyettest választ. Az így elnyert megbízátság ideje nem számít bele az 5. § (1) bekezdésében szabályozott tisztségviselési időtartamba.
- (9) Az Osztálynak a jelen Ügyrendben, az MTAtv-ben, az akadémiai Alapszabályban és Ügyrendben, valamint a további akadémiai szabályozásokban meghatározottak szerinti működéséért az Osztály elnöke felelős.

6. § Döntéshozatal

- (1) Az Osztály a döntéseit szavazással hozza; az így meghozott döntéseket sorszámmal és dátummal ellátott határozatba foglalja. A szavazás elrendelésére az elnök jogosult. Titkos szavazáskor az egymástól független kérdésekről külön-külön szavazólapokon kell döntést hozni (pl. nem lehet összevonni több jelölt doktori eljárásának szavazását).
- (2) Az Osztály a tudományterületei szerint illetékes szakmai (tudományos) kérdésekben véleményét sorszámmal és dátummal ellátott állásfoglalásban nyilvánítja ki.
- (3) Az Osztály döntéshozatali (szavazási) rendjére az Alapszabály I. sz. mellékletének 4. §-ában a döntéshozó testületek szavazási módjára foglaltak és az Osztály határozatai az irányadók.

7. § Tudományos bizottságok

- (1) A tudományos bizottság az Osztály által létrehozott, egy-egy szakterületet képviselő, közttestületi tagságon alapuló bizottság, amely önállóan, de a Közgyűlés és az Osztály határozatai, iránymutatásai figyelembe vételével jár el, hozza meg döntéseit és lát el az MTAtv-ben, valamint az akadémiai Alapszabályban és Ügyrendben meghatározott feladatokat (így különösen részt vesz a doktori eljárásokban). A doktori ügyekben történő eljárásra az Osztály külön doktori bizottságot is létrehoz. Az Osztály minden akadémiai ciklus kezdetén meghatározza, hogy milyen tudományos bizottságokat kíván működtetni a választott tagok milyen létszámával.
- (2) Az osztályközi tudományos bizottság az Osztály által létrehozott, szakterületeket összekapcsoló, közttestületi tagságon alapuló bizottság, amely az MTAtv-ben, valamint az akadémiai Alapszabályban és Ügyrendben meghatározott feladatokat lát el (így különösen részt vesz a doktori eljárásokban).
- (3) Az Osztály tudományos bizottságainak és osztályközi tudományos bizottságainak felsorolását az 1. sz. melléklet tartalmazza.
- (4) A tudományos bizottságok tagjainak választása az Alapszabály 40. § (4) bekezdésében és az Ügyrend 27. § (3), valamint 28. § (3) bekezdésében foglalt elvek szerint történik, titkosan, papíralapú vagy elektronikus szavazással. A szavazás módját az Asz. I. sz. mellékletének 5. §-a és az Ügyrend 24. § (18) bekezdése (a tudományos bizottsági tagok választására vonatkozó külön szabályok) szabályozza.
- (5) Az Akadémia rendes és levelező tagjai az akadémiai ciklus elején tett nyilatkozatuk alapján tagjaivá válnak azoknak a bizottságoknak, amelyek hatókörébe tudományos tevékenységük besorolható. A hazai akadémikus korlátlan számú tudományos bizottságnak lehet a tagja azzal, hogy összesen legfeljebb három tudományos vagy osztályközi tudományos bizottságban rendelkezik szavazati joggal, ide nem értve a doktori bizottságot. Bizottsági tagok választása esetében minden akadémikus egy bizottságban rendelkezik szavazati joggal. A nem akadémikus közgyűlési képviselők megválasztásukkal tagjává válnak annak a tudományos bizottságnak, melyhez tartozó közttestületi tagok választották közgyűlési küldöttnek. A bizottság többi tagját a szakterülethez tartozó közttestületi tagok választják meg. A tudományos bizottság és az osztályközi tudományos bizottság esetén – az

akadémikusok kivételével – minden köztestületi tag csak egy tudományos bizottságba (osztályközi tudományos bizottságba) kerülhet be választás útján, és csak ebben az egy bizottságban választhat és választható. A nem akadémikus köztestületi tag az előbbieket szerint nem lehet egyszerre tagja tudományos bizottságnak és osztályközi tudományos bizottságnak. A tudományos bizottság tagjainak megbízatása három évre szól, és a tagok korlátlan alkalommal újraválaszthatók. A tudományos bizottságnak tanácskozási jogú tagja a tudományterületén működő önálló kutatóintézet, illetve kutatóközponti tagintézet igazgatója.

- (6) Az Osztály tudományos bizottságait és osztályközi tudományos bizottságait úgy kell létrehozni, hogy a bizottságnak legalább tíz MTA doktora (ideértve az akadémikusokat is) címmel rendelkező tagja legyen. A doktori eljáráshoz szükséges doktor-létszám biztosítása érdekében, illetve súlyos tudományterületi aránytalanság esetén a tudományos osztálynak lehetősége van az eredeti bizottsági taglétszám 25%-os növelésére a tudományterülethez tartozó köztestületi tagok kooptálásával.
- (7) A bizottság munkáját az elnöke irányítja, akit a bizottság tagjai maguk közül választanak meg. A bizottsági elnök hívja össze a bizottsági ülést, elnököl az ülésen, képviseli a bizottságot, beszámol a bizottságnak a két ülés között végzett tevékenységéről, megküldi az Osztálynak a bizottsági ügyrendet és módosításait, tájékoztatja az Osztály elnökét a bizottságnak más bizottságok vagy az Osztály egésze szempontjából is jelentős tevékenységéről (Asz. 40. §. (11)). Az elnök tartós akadályoztatása esetén tisztségét a bizottság tagjai közül választott elnökhelyettes veszi át. A bizottsági elnök munkáját titkár segíti, akit a bizottság tagjai maguk közül választanak.
- (8) A tudományos bizottság ülése
 - a) A bizottság – esetleg a megvitatandó kérdések külső szakértőinek részvételével – bizottsági ülésen tárgyalja meg szakterülete aktuális kérdéseit és eredményeit, a tudományos közélettel, valamint az Akadémia szervezetével és működésével kapcsolatos olyan kérdéseket, amelyek a szakterületét érintik.
 - b) A bizottság üléseit a bizottság elnöke hívja össze, és állapítja meg az ülés napirendjét. Össze kell hívni a bizottság ülését, ha azt a bizottság tagjainak legalább 1/3-a írásban kéri. A bizottság üléseire az osztályelnököt meg kell hívni.
 - c) A bizottságok szavazati joggal nem rendelkező meghívottakat is bevonhatnak a munkájukba, akiknek a létszáma nem haladhatja meg a rendes bizottsági tagok 25%-át. A meghívásnak nem feltétele, hogy a meghívandó az akadémiai köztestület tagja legyen.
 - d) A tudományos bizottságok – saját kezdeményezésükre vagy felkérésre – az Alapszabály 3. §-ában meghatározottak szerint a tudományterületüket érintő kérdésekben elvi állásfoglalást tesznek, egyedi kérdésben véleményt nyilvánítanak. Ezen véleményekből, amelyeket az Osztálynak is megküldenek, egyértelműen ki kell derülnie, hogy bizottsági véleményről van szó.
 - e) A bizottságok rendszeresen, évente legalább három alkalommal ülést tartanak.
- (9) A tudományos bizottságok bizottsági ügyrendben rögzítik működésük eljárási szabályait, az ügyrendet az Osztály hagyja jóvá.
- (10) A tudományos bizottság és az osztályközi tudományos bizottság – az Osztály (osztályok) jóváhagyásával – munkabizottságot és albizottságot hozhat létre, működtethet és szüntethet meg.

- (11) A bizottságok üléseikre meghívhatják az Akadémiának a bizottság hatáskörébe tartozó külső és tiszteleti tagjait. Továbbá konkrét napirendi pontokhoz szakértőket is meghívhatnak. A meghívottaknak nincs szavazati joguk.
- (12) A bizottsági ülés kizárólagos hatáskörébe tartozik:
- a tudományos bizottság elnökének, elnökhelyettesének és titkárának megválasztása, felmentése, az elnök beszámolójának jóváhagyása;
 - a szakterületre vonatkozó helyzetelemzések;
 - az akadémiai Ügyrend 11. § (2) bekezdése szerinti közreműködés a köztestületbe való felvételi eljárásban;
 - tagok küldése az Osztály doktori bizottságába;
 - habitusvizsgálat doktori eljárásokban; javaslattétel az Osztály doktori bizottságának és az Osztálynak;
 - az akadémiai kutatóközpontok, kutatóintézetek és támogatott kutatócsoportok tevékenységének a bizottsági értékelése;
 - kapcsolattartás a területi bizottságok megfelelő tudományági/szakterületi bizottságaival;
 - a tudományos osztálynak megküldendő javaslatok, egyebek között a szakterületre vonatkozó könyv- és folyóirat-kiadási javaslat elfogadása;
 - a bizottsági ügyrend elfogadása.
- (13) A bizottságok további hatásköre:
- figyelemmel kísérik szakterületükön a tudomány művelőinek szakmai fejlődését, gondoskodnak a szakterületükön dolgozó oktatókkal és kutatókkal való kapcsolat kiépítéséről, segítik szakmai közösségek létrejöttét és működését;
 - figyelemmel kísérik a szakterületet érintő európai projektumokat, és felhívják a tagok figyelmét az ezekben való részvétel lehetőségére;
 - felkérésre véleményeznek különböző támogatások elnyerésére irányuló pályázatokat, kinevezésre, díjak odaítélésére vonatkozó javaslatokat; személyeket, tudományos közösségeket javasolhatnak különböző díjakra, címekre, saját kezdeményezésre is;
 - önállóan szerveznek tudományos előadásokat és vitaüléseket;
 - feladatuk elvégzése érdekében albizottságokat, munkabizottságokat stb. hozhatnak létre; tudományos bizottság által létrehozott munkabizottságba vagy albizottságba nem köztestületi tagokat is be lehet vonni (Ü. 28. §. (4));
 - tevékenységükről az Osztályt folyamatosan tájékoztatják, munkájukról az Osztály részére éves beszámolót, cikluszáráskor összefoglaló beszámolót készítenek.

8. § Doktori bizottság

- (1) A doktori ügyek tárgyalására az Osztály külön doktori bizottságot is létrehoz. A doktori bizottság jogállására és eljárásrendjére – amennyiben az akadémiai Alapszabály és Ügyrend vagy a Doktori Szabályzat másként nem rendelkezik – a tudományos bizottságokra vonatkozó szabályok irányadók azzal, hogy az akadémiai Ügyrend 27. § (3) bekezdése szerinti összeférhetetlenség a doktori bizottság vonatkozásában nem alkalmazandó. A tudományos bizottságoknak a doktori ügyekben való eljárására és a doktori bizottságok működésére vonatkozó részletes szabályokat – az MTAtv, az Alapszabály és az Ügyrend rendelkezéseivel összhangban – a Doktori Szabályzat állapítja meg.
- (2) A doktori bizottság megválasztásának rendjét és a bizottság doktori ügyekben irányadó eljárásrendjét a 2. sz. melléklet tartalmazza.

9. § Állandó és eseti bizottságok

- (1) Az állandó bizottság és az osztályközi állandó bizottság az Osztály által meghatározott feladat ellátására létrehozott olyan bizottság, amely nem kizárólagosan a köztestületi tagságon alapul. Az állandó bizottság és az osztályközi állandó bizottság doktori ügyekben nem járhat el. Állandó bizottság és osztályközi állandó bizottság nem hozható létre olyan feladat ellátására, amely kifejezetten tudományos bizottság (doktori bizottság) vagy osztályközi tudományos bizottság hatáskörébe tartozik. Az állandó bizottság és az osztályközi állandó bizottság tagjait a tudományos osztályok szavazati jogú tagjai jelölik és választják minden ciklus elején hároméves időtartamra.
- (2) Az Osztály állandó bizottságainak és osztályközi állandó bizottságainak felsorolását az 1. sz. melléklet tartalmazza.
- (3) A tudományos osztály meghatározott feladatra (előre meghatározott időtartamra) eseti bizottságot is létrehozhat. Az eseti bizottság nem kizárólagosan a köztestületi tagságon alapul. Eseti bizottság nem hozható létre a tudományos bizottság, doktori bizottság, osztályközi tudományos bizottság, állandó bizottság és osztályközi állandó bizottság kizárólagos hatáskörébe tartozó feladatra.
- (4) Az ilyen bizottságok tagjainak számát és összetételét az Osztály eseti választással határozza meg.
- (5) Az Osztály közös bizottságokat működtethet Akadémián kívüli szervezetekkel. Az Osztály kollektív tagságot vállalhat nemzetközi szervezetekben. Az Osztály előzetes egyetértésével az Osztály tudományos bizottságai is vállalhatnak kollektív tagságot nemzetközi szervezetekben. Az Osztály nemzetközi bizottságok magyar tagozatait is létrehozhatja.

10. § Díjak

- (1) Az Osztály az alábbi díjakat alapította és tartja fenn:
Fizikai Díj (tartalma: pénz, oklevél, évente legfeljebb három)
Fizikai Fődíj (tartalma: pénz, oklevél, évente egy).
- (2) Az (1) bekezdés szerinti díjakat az osztályelnök évente egyszer, a májusi közgyűlés keretében tartott tudományos ülésen adja át. A díjak részletesebb ismertetése a 3. sz. mellékletben található.

11. § Az Osztály kiadványai

- (1) Az Osztály saját folyóiratokat nem ad ki.
- (2) Az Osztály egy folyóiratot gondoz, a Fizikai Szemlét (az Eötvös Loránd Fizikai Társulattal közösen). Az Osztály két főt delegál a Fizikai Szemle szerkesztőbizottságába. E szerkesztőbizottsági tagok mandátumát minden új akadémiai ciklus kezdetén felülvizsgálja.
- (3) Az Osztály az éves kiadványtervét a tudományos bizottságokkal egyetértésben, az általa választott felelős előterjesztése alapján alakítja ki (Ü. 27. §.) rangsorolási javaslat formájában.

12. § Honlap

- (1) Az Osztály internetes honlapot üzemeltet.
- (2) A honlap szélesebb nyilvánosságnak szánt része tartalmaz adatokat az Osztályról (például a tagjainak a névsorát, közgyűlési képviselőinek adatait, díjait, díjazottjainak névsorát, könyv- és folyóirat-kiadására vonatkozó, illetve történeti adatokat, kutatócsoportjait, képviselőit különböző tudományos szervezetekben, köztestületének adatait stb.), az egész Osztály számára hasznos információkat (magasabb szintű szabályzatok, rendezvények stb.), az Osztály által elfogadott dokumentumokat (ügyrendek), az Osztály és a bizottságok emlékeztetőinek nyilvános részét, továbbá kitöltendő űrlapokat (ezek díjjavaslatra, egyéni kiküldetésre, külföldi vendég fogadására, a köztestületbe történő belépésre, pályázat elbírálására stb. vonatkoznak).
- (3) A honlap korlátozott hozzáférésű része (a továbbiakban KOHO) jelszóval védett, csak az osztálytagok számára érhető el. Ide kerülnek fel az osztályülések anyagai (emlékeztetők, javaslatok, doktori ügyek anyagai stb.) legalább nyolc nappal az ülés előtt, amiről az osztálytagok egyidejűleg elektronikus postán értesítést kapnak.
- (4) A honlapot és a KOHO-t az osztályelnök irányítása és szakmai felügyelete mellett az osztálytitkár kezeli, aki az MTA kommunikációs szabályzata előírásainak betartásával feltöltési joggal rendelkezik (akadályoztatása esetén e feladat ellátását az MTA Titkárság illetékes vezetője delegálhatja egymásik szakreferensnek). Mind a nyilvános részt, mind a KOHO-t mindenki más csak olvasásra, letöltésre használhatja.
- (5) Az Osztály a honlap tartalmi működtetésére szerkesztőbizottságot létesíthet.

13. § Kommunikáció

- (1) Az osztályülések közötti időszakban az osztálytagokkal való kommunikáció elsősorban elektronikus levelezés útján zajlik, a jelen Ügyrendben és az Osztályra vonatkozó további akadémiai szabályozásokban előírt határidők betartásával.
- (2) Az Osztály tagjai az (1) bekezdés szerint elektronikus úton kapják meg az osztályülésre szóló, a napirendet tartalmazó meghívót, és az ülés anyagait (esetleg csak a KOHO-ban található mellékletre való hivatkozással). A doktori ügyekben keletkező anyagok kiküldéséről az Akadémia Doktori Szabályzata, a Doktori Tanács Eljárási Szabályzata és Ügyrendje, valamint jelen ügyrend 2. sz. melléklete rendelkezik.
- (3) Minden osztálytag kérheti nyomtatásban – akár esetenként is – az ülésekről készült, kizárólag elektronikus úton hozzáférhető dokumentumokat, kivéve a doktori pályázatoknak a pályázó által benyújtott anyagait, amelyek megtekintéséről az Akadémia Doktori Szabályzata, a Doktori Tanács Eljárási Szabályzata és Ügyrendje, valamint jelen Ügyrend 2. sz. melléklete rendelkezik.
- (4) A tudományterületi titkárság az Osztály bizottságainak előzőektől eltérő postázási igényeit a bizottsági ügyrendben és az MTA Titkárság Szervezeti és működési szabályzatában megfogalmazottaknak megfelelően elégíti ki.

Jelen Ügyrendet az Osztály 2018. április 25-én tartott ülésén a 4/2018. (IV. 25.) sz. határozatával fogadta el.

Az Ügyrendet a Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége 2018. június 26-án tartott ülésén 37/2018. (VI. 26.) számú határozatával hagyta jóvá.

A FIZIKAI TUDOMÁNYOK OSZTÁLYA ÁLTAL LÉTREHOZOTT ÉS MŰKÖDTETETT BIZOTTSÁGOK

Tudományos bizottságok:

- a) Atommag- és Sugárfizikai Tudományos Bizottság (20 választott tag + legfeljebb 25%)
- b) Atom-, Molekulafizikai és Spektroszkópai Tudományos Bizottság (15 választott tag + legfeljebb 25%)
- c) Csillagászati és Űrfizikai Tudományos Bizottság (15 választott tag + legfeljebb 25%)
- d) Lézerfizikai Tudományos Bizottság (15 választott tag + legfeljebb 25%)
- e) Részecskefizikai Tudományos Bizottság (15 választott tag + legfeljebb 25%)
- f) Statisztikus Fizikai Tudományos Bizottság (15 választott tag + legfeljebb 25%)
- g) Szilárdtest-fizikai Tudományos Bizottság (25 választott tag + legfeljebb 25%).

A zárójelben megadott létszámok az akadémikusok és közgyűlési küldöttek nélkül értendők.

Osztályközi tudományos bizottság:

Biofizikai Tudományos Bizottság, melyet az Osztály a Biológiai Tudományok Osztályával közösen működtet.

Doktori bizottság:

Létszáma: 10 és 10 póttag. Összetétele: a tudományos bizottságok 1-1 tagja, kivéve az Atommagfizikai és a Szilárdtest-fizikai Bizottságot, amely 2-2 tagot ad, továbbá a Biofizikai Osztályközi Tudományos Bizottság is ad 1 tagot. Minden tudományos bizottság a delegált tagok számával megegyező számú póttagot is delegál, akik a tagokat távollétükben helyettesíthetik. A doktori bizottság ügyrendje ezen Ügyrend 2. sz. melléklete.

Állandó bizottságok:

- a) IUPAP Nemzeti Bizottsága (ennek feladatait maga az Osztály látja el)
- b) IUCr Nemzeti Bizottsága
- c) Magyar Szinkrotronbizottság

Osztályközi állandó bizottságok:

- a) Magyar Nyelvi Osztályközi Állandó Bizottság
- b) Tudomány- és Technikatörténeti Osztályközi Állandó Bizottság

**AZ MTA FIZIKAI TUDOMÁNYOK OSZTÁLYÁNAK AZ MTA DOKTORA
TUDOMÁNYOS CÍM MEGSZERZÉSÉÉRT INDÍTOTT ELJÁRÁSBAN VALÓ
KÖZREMŰKÖDÉSÉRŐL**

A doktori ügyrend 2019. szeptember 1-ével módosult.